

פסטיבל

העיר חיפה מארגנת פסטיבל סרטים. וזו אמנם מה ברובה מאוד, אך השם פסטיבל קצת גדול האירוע המתוכנן לסוף חודש ספטמבר (21-26). הגדרה קולעת ונכונה יותר תהיה - רנה מוקדמת של סרטים, הנמצאים כבר בארץ, וחסני המפיצים, מוכנים להקרנה ומתורגמים. וזמר, אין בינתיים אף סרט שהגיע במיוחד לפסטיבל הזה ואין אורחים ומלווים לסרטים - הבימאים שעשו אותם, לא השחקנים השתתפו גם ואף לא המפיקים שמימנו אותם. בכל זאת, טוב שיש דבר כזה. קודם כל, מפני שהזמנות לאנשי ענף הקולנוע להיפגש, לקרר, מפיצים ובעלי תיקולנוע, מצד אחד, ושי הסרטים - כימאים, צלמים, שחקנים - מצד שני, יוכלו, אולי, בהזדמנות זו, למדוד קצת יותר טוב זה על טיבו של זה. מלבד זה, יש לברך על יוזמה של עיר - גם אם ריחן יורות נודף מן היוזמה הזאת - אשר באה לשרת את הקולנוע, שהוא עדיין המישור הריבתי המזוהה ביותר במדינה.

סרט במחלוקת. אחרים מן הסרטים ראויים לשומת לב מיוחדת. כך למשל, הזמן עמד לכת. סרטו של הבימאי ההונגרי, פטר גותאר, דווקא יוצאדופן הן כשפה הקולנועית שלו, והן נושא - הוועועים החברתיים שעוברים על שפתה ההונגרית אחרי התקוממות 1956.

על דנטון של הבימאי הפולני אנדז'י ואידה, שני צולם בצרפת, נטושים ויכוחים עזים מאוד. סרט מבוסס על מחזה שוואידי בייס פעמים בות בתיאטרון, ושהמערב ראה בו ביטוי ביקורת של הבימאי על התליכי מהפכות המשחיתות את עצמן.

נחר של בוך, הוא סרט יפני בשחור-לבן, שהיה ועמד, לפני שנה, לפרס אוסקר. זהו סרט צנוע, כל רגיש מאוד, איטי ופויטי מאוד, אודות ערכת היחסים שנרקמת בין בתה של יצאנית בנם של בעלי מזנון עלוב.

אפשר להוסיף לרשימה זו את בגידה, סרט מבוסס על מחזה של הארולד פינטר, שזכה ביקורות נלהבות בעולם, מרביתן מתייחסות לשני השחקנים הראשיים, בן קינגסלי (גאנדי) ודמי אירוונס (אהובת הקצין הצרפתי).

אוהבי הקולנוע ההונגרי יוכלו, במסגרת פסטיבלו זה, לצפות בשניים מן הסרטים הישנים יותר שנעשו בהונגריה, והנמצאים מה זמן, זמן, 16 מ"מ (כלומר לא בהפצה בתיקולנוע) בישראל. הכוונה היא לסרט האמרי רגיש ומפוכח של קארולי מאק (בימאי ג'נט אחר המוצג עתה בתיאטרון), בשם אהבה, לסרט מרהיב, רכימשתתפים ווירטואוזי מבחינה קולנועית, בשם ללא תיקווה, של המפורסם בין קולנועני הונגריה, מיקלוש יאנקו.

שערוריות בגרמניה. עוד כדאי להזכיר את הקן, ספרי יוצאדופן של חימה דאראמיני אן, המתאר מערכת יחסים מזוהה סימבולית בין אינטלקטואל מתבודד בבית פרטי, לבין ילדה בת 12. זהו סרט עדין, המדבר ברמזים, העשוי לגרום הנאה מרובה לחסירי מייטנות בקולנוע.

ולבסוף, סרט שמבחינה קולנועית אינו הישג חשוב במיוחד, אבל שי בו אספקט ציבורי מעניין. שמו הוורד הלבן. זהו סרט גרמני של מיכאל דרהובן, המשחזר, בדיוק רב, פרשה שהיתה - שיפורם של כמה סטודנטים שאירגנו מחתרת אינטי נאצית במינכן, ב-1943, והוצאו להורג חמישה ימים אחרי שנלכדו.

הסרט עורר שערוריות בגרמניה, משום שהוא מציין, בהבלטה רבה, כי אותם החוקים שאיפשרו לנאצים להוציא את הסטודנטים הללו להורג, קיימים ושרורים גם היום וכל הנסיגות לבטלם עלו בתוהו.

בשל היבט זה החליטה ממשלת גרמניה המערבית, שמרכיב התרבות שלה לא יפיצו את הסרט בעולם, למרות שהוא מדבר על גרמנים שפועלים נגד הנאצים ולמרות שהסרט זכה בכמה פרסים בגרמניה עצמה.

את הסרט הזה כדאי לראות בצמוד לסרט אחר, אשר כן מופץ עלייך הרשויות בגרמניה, ובעזרתו אכן אפשר יהיה לצפות בו, בחודש הבא, בסנימטסקים. שמו של הסרט הוא חמישה ימים אחרונים והוא מתרכז בחמשת הימים האחרונים שעברו על אחת ממנהיגות המחתרת הזאת, בין לכיורתה ובין הוצאתה להורג. בימאי הסרט, פרטי ארלון, הגביל את עצמו ואת סרטו לאתר אחד בלבד, תחנת המיטרה, שבה היתה הנערה, סופי שול, עצורה ושם נהקרה עלייך הגסטאפו.

כל הסובבים את הנערה הם בעצם אנשים חמדנים למדי, מבינים ומשתתפים בצערה, ואולי העובדה שהם נראים נורמליים כל-כך, והדייקה כי אלה שאיפשרו לממשל הנאצי להשתלט, הופכת את הסרט הזה מפחיד במיוחד.

לסלי קארון הרקדנית-שחקנית בסרט את הניה, רעייתו של עקיבא ליבסקינד, אלוף-העולם הסובל ממחלת-לב.

עדנה פינרו, עורכת מדור הקולנוע של "העולם הזה" היתה העיתונאית הראשונה שביקרה על בימת הצילומים של סרט מיוחד במינו, המוסרט בימים אלה בפאריס - "מסע הרץ", בהשתתפות מישל פיקולי, ליב אולמן, לסלי קארון ואחרים. לראשונה בהיסטוריה קבעו ביניהם הבימאי, ריצ'ארד דמבו והמפיק, ארתור כהן, תנאי מכורש בחוזה ההסרטה:

רק לא בשנת!

כה, ופרטים מתחרויות קודמות על אליפות העולם בשח, כמו זו שבין בובי פישר וספאסקי. והמרכיב החשוב ביותר, אולי - התופעה של גולים מכורח או מרצון.

גיבור סרטו של דמבו הוא פאוליוס פרום, כוכב עולה בשחמט הרוסי. כאשר הוא מנסה לפלס דרכו לכתר העולמי, הוא מוצא את כל הדלתות

השכלתני. נשמע כמו הרצאה באוניברסיטה? אין פלא, שכן דמבו שייך לאותם משוגעים-לקולנוע, הבולעים סרטים בצמא, ושום בעלי השכלה קולנועית רחבה ובעלי נטיה להתכונן, לא פעם, בצד האקדמי של הקולנוע.

בעבר ניסה דמבו אפילו להשתלב בחוג לקולנוע של אוניברסיטת תל-אביב, אך יותר על

ריצ'ארד דמבו הוא בחור יהודי עגלגל, באמצע שנות ה-30 של חייו. פניו עטורים וקן מדובלל, ועכשיו הוא נוהג לתבוש סקסט. בעבר היה דמבו עוזר-בימאי בקולנוע, אחר-כך עבר לעבוד בתיאטרון, והעלה הצגות באופרה של פאריס, תחת שרביטו של רולף ליברמן. למעשה, הוא היה אחד מאותם בימאית, שתפקידם לדאוג כי הבימוי המקורי של הבימאי הכוכב, יישמר בכל מיקרה, על אף השינויים שנערכים בצוות הומרים.

עכשיו, חזר דמבו לקולנוע. לא עוד כעוזר-בימאי, ואפילו לא כבימאי של סרטים קצרים. כשהיה צעיר, עשה כמה כאלה, אבל לא הראה אותם לאיש.

היום, הוא יושב במיעדה של מלון הפאר פרינס דה גאל בפאריס, לידו ארתור כהן, מפיק סרטים, שאסף כבר שלושה פרטי אוסקר, והוא מספר על סרטו הארוך הראשון, בתרגום מאוד חופשי, אפשר לקרוא לו בעברית מסע הרץ.

דמבו עצמו כתב את התסריט, והיתנה את מכירתו בכך שאיש מלבדו לא יכיים אותו. מה שנראה תחילה כחוצפה, הפך עובדה קיימת, ויתרה מואת, דמבו, אשר החליט, לפני כמה שנים יחד עם משפתו, לחזור בתשובה, הציב תנאי מפורש בחוזה, שיבטיח כי לא יצטרך לעבוד כשבת, וכך, שעה לפני כניסת השבת, הוא רשאי ללכת הביתה, ורק שעה אחרי צאת השבת הוא חייב לשוב לעבודה. תנאי שלא נשמע כמותו בתעשייה מתוקנת, במיוחד לא בתעשיית הקולנוע, שבה אין מכירים בחגים ומועדים.

אילו לא היו מאשרים את התנאי, אני יכול לומר בבטחון שלא הייתי חותם על החוזה, הוא מדגיש בחיך. אבל החוזה נחתם, אולי משום שארתור כהן עצמו הוא יהודי שומר-מצוות, אולי מפני שמתוך תשעת השבועות של הצילומים מתוכננים כששה בצרפת, שם לא קשה לשכנע צוות שיעבוד יום אחד פחות.

המכבש הרוסי בפעולה

מסע הרץ יכול להיות סרט אקטואלי מאוד, אם אכן תהיה התוצאה קרובה לתיאור כהן עצמו הוא יהודי שומר-מצוות, אולי בין שתי אינטליגנציות צרופות, הוא מסביר, התמודדות שמטרתה היחידה זה הניצחון.

עמנואל כהן והבימאי עמנואל, בנו הצעיר של המפיק ארתור כהן. מגלם בסרט מסע הרץ את בנו של ליבסקינד, שאת דמותו מגלם מישל פיקולי. השניים נראים בעת התייעצות עם בימאי הסרט ריצ'ארד דמבו.

הרעיון, וכיום אין הוא מרחיב על כך את הדיבור. סיפור הסרט, לדברי דמבו, הוא תוצאה של כמה מרכיבים שונים. קודם כל, סיפרו של היפאני, יאסונארי קאזואבטה (חתן פרס נובל), בשם אמן הגו: הספר מתאר התמודדות בין שני שחקנים המשחקים במישחק מיוחד עתיק בשם גו עיקר ההתמודדות בחלקה הרוחני. מרכיב נוסף הוא התחרות על אליפות-העולם בשחמט, בין קורצ'ווי וקארפוב, על כל האספקטים האנושיים והפוליטיים שהיו כרוכים

נעולות בפניו, מפני שהמימסד שומר את הכבוד הזה לאלוף המחזיק בו כבר תריסר שנים, שחקן יהודי רוסי בשם עקיבא ליבסקינד. פרום האימפולסיבי, עוזב ברוסיה את אשתו, מארינה, ואינו שב לשם אחרי תחרות בינלאומית במערב. הוא מפתח את הקאריירה שלו בשקדנות עד שהוא מגיע לזנבה, לתחרות על הכתר העולמי, כאשר מולו יושב ליבסקינד. זה מצב דומה מאוד להתמודדות קורצ'ווי-קארפוב, מציין דמבו. אבל ביחס הפוך. אצלי, הגולה הוא